

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

О. В. Сухачова, О. В. Руденко, Н. С. Блінова

*Донецький державний університет управління,
вул. Челюскінців, 163а, м. Донецьк, Україна, 83015.
E-mail: info@dsum.edu.ua*

Отримана 10 листопада 2010, прийнята 26 листопада 2010.

Анотація. У статті розглянутий агропромисловий комплекс України (АПК) як пріоритетна галузь економіки і база всього народного господарства, його проблеми і перспективи розвитку в умовах перехідної економіки нашої держави. Позначені взаємозв'язані ключові напрями, відповідно до яких проводяться стратегія і тактика реформ агропромислового комплексу, передумови здійснення ефективних перетворень в даній галузі, а також досвід розвинених країн у сфері агропромислового комплексу. Розкриті проблеми, що торкаються сприятливого клімату для інвестиційної діяльності в Україні, шляхи вдосконалення управління сільськогосподарськими підприємствами, а також роль, вплив і участь державних органів влади в житті таких підприємств і галузі в цілому. Дана стаття дозволяє в повному обсязі оцінити стан АПК в нашій країні сьогодні.

Ключові слова: агропромисловий комплекс України, галузь економіки, інвестиційна діяльність.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНА

Е. В. Сухачова, О. В. Руденко, Н. С. Блинова

*Донецкий государственный университет управления,
ул. Челюскинцев, 163а, г. Донецк, Украина, 83015.
E-mail: info@dsum.edu.ua*

Получена 10 ноября 2010, принята 26 ноября 2010.

Аннотация. В данной статье был рассмотрен агропромышленный комплекс Украины как приоритетная отрасль экономики и база всего народного хозяйства, его проблемы и перспективы развития в условиях переходной экономики нашего государства. Обозначены взаимосвязанные ключевые направления, в соответствии с которыми проводятся стратегия и тактика реформ агропромышленного комплекса, предпосылки осуществления эффективных преобразований в данной отрасли, а также опыт развитых стран в сфере агропромышленного комплекса. Раскрыты проблемы, касаемые благоприятного климата для инвестиционной деятельности в Украине, пути совершенствования управления сельскохозяйственными предприятиями, а также роль, влияние и участие государственных органов власти в жизни таких предприятий и отрасли в целом. Данная статья позволяет в полном объеме оценить состояние АПК в нашей стране сегодня.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс Украины, отрасль экономики, инвестиционная деятельность.

THE MAIN DIRECTIONS OF REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Helen Syhachova, Oksana Rudenko, Nataliya Blinova

*Donetsk state university of management,
163a, Chelyuskintsev Str., Donetsk, Ukraine, 83015.
E-mail: info@dsum.edu.ua*

Received 10 November 2010, accepted 26 November 2010.

Abstract. The agro-industrial complex of Ukraine as priority branch of economy and national economic basis, its problems and prospects of development under the conditions of transitional economy of our state have been considered in this article. The interrelated key trends of strategy and tactics of agro-industrial complex reforms, preconditions of implementation of effective conversions of the branch and the developed countries experience of the agro-industrial complex sector have been also designated in the paper. The problems concerned the favourable climate for the investment activity in Ukraine, the ways of management imperfection of agricultural holdings and the part, influence and participation of governmental authorities in activities of such kind of holdings have been revealed as a whole. The paper enables to estimate the state of AIC in our country completely today.

Keywords: agro-industrial complex of Ukraine, branch of economy, investment activities.

Вступ

Формування головних засад функціонування сільського господарства України на подальшу перспективу відбувається саме в наш час. Ось чому конкурентоспроможність на світовому ринку, ефективність розвитку галузі залежать від вірності визначення принципів державної політики щодо сільськогосподарських товаровиробників та інструментарію реалізації цієї політики. У сучасному аграрному секторі існують досить складні виробничі відносини, певна система земельних відносин власності, яка складається у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання сільськогосподарської продукції. Аграрний сектор-етап розвитку ринкових відносин в Україні, який набуває як соціального, так і економічного значення. Саме аграрний сектор є виходом сільськогосподарської продукції України і її переробної промисловості на світовий ринок, можливістю зробити цю галузь конкурентоспроможною на міжнародній арені.

Мета

Метою даної статті є надання рекомендацій щодо покращення стану аграрного комплексу

України, які містять у собі перелік необхідних засад щодо поліпшення теперішнього стану цієї галузі, підвищення ефективності сільського господарства і вихід України на міжнародний рівень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сучасними науковцями було зроблено чимало спроб дослідження проблем в агропромисловому комплексі, серед яких найбільш ґрунтовні роботи В. Г. Андрійчука, Ю. Б. Корольова, В. Д. Кортнева, Г. Н. Кочетова, О. Н. Никифорової, Н. А. Пиличева, П. Т. Саблука, М. Петраневої, В. В. Дорофійенко, Н.С. Блінової. Проте практичних кроків щодо вирішення даної проблеми в Україні не зроблено. Саме тому варто відійти від теоретичних аспектів даної проблеми і перейти до більш реальних кроків її вирішення.

Основний матеріал дослідження

АПК має, безумовно, важливе значення для економіки України. Він постачає населенню продукти споживання та задовольняє потреби промисловості у сировині, а також постачає

виробництву засоби виробництва та обслуговування сільського господарства.

На даний момент економіка АПК, як і інших сфер народного господарства України, яка знаходиться останнє десятиліття в глибокому кризовому стані, поступово налагоджується. Проте, впродовж останніх років ефективність сільського господарства знижувалася прискореними темпами. Об'єм валової продукції цієї галузі в нашій країні помітно зменшився. Таким чином, значення цієї сфери для суспільства важко переоцінити. Отже, проблематично знайти іншу діяльність, результати якої настільки б сильно залежали від кліматичних умов і погодних катаклізмів, як це відбувається в сільському господарстві. Так, імпорт насіння кукурудзи за 2009 рік до України скоротився майже на 45 % в порівнянні з 2008 р. Імпорт насіння соняшнику знизився на 14 % в порівнянні з 2008 р. Знизився також і експорт насіння соняшнику. Велика частина насіння соняшнику була поставлена до Росії. Більш ніж на 60 % впав імпорт насіння рапсу в 2009 р. Знизилися на 80 % і постачання насіння ячменю до України. Єдиний сектор, де спостерігається зростання імпорту, – це зростання імпорту насіння сої більш ніж на 25 %. Кризовий стан АПК України викликав неплатоспроможність багатьох сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, АПК є базою всього народного господарства, оскільки забезпечує задоволення щонайпершої потреби людини – потреби в їжі. Тому в умовах економічних криз АПК залишається тим останнім bastionом, який не допускає остаточного розвалу економіки. Якщо Україна втратить продовольчу незалежність, то це, ймовірно, буде найважчою втратою для економіки країни. Таким чином, для піднімання економіки України, перш за все, потрібно відновити АПК, підняти його до світового рівня [5].

У всіх розвинених країнах АПК є одним з найголовніших об'єктів фінансування.

Стратегія і тактика реформ АПК повинні концентруватися на трьох взаємозв'язаних ключових напрямках:

Перший – формування ефективного селянина господаря-власника.

Другий – створення сприятливого ринкового середовища.

Третій – мобілізація внутрішніх резервів зростання обсягу виробництва і підвищення його ефективності.

Історія людства, і зокрема України, свідчить, що без розробки теоретичних положень, визначення на їх основі чітких напрямів руху вперед, тобто без стратегії, досягти істотних результатів неможливо. Тісна співпраця теорії з виробництвом, розвиток науки для задоволення потреб виробництва повинні складати суть і сенс роботи учених.

Тому залучення спеціалістів-виробників до наукової діяльності, в рівній мірі, як і з'єднання наукової роботи з виробничою, є безмежним резервом соціально-економічного розвитку галузі і країни в цілому. Для ефективного здійснення перетворень необхідно враховувати наступні передумови.

По-перше, ринок передбачає наявність вільного підприємництва, ключовою фігурою якого є господар-власник, підприємець. Для його успішного функціонування необхідно ввести інститут приватної власності на землю та майно і на їх основі сформувати багатоукладну економіку. По-друге, ефективне функціонування ринкових механізмів вимагає переходу до вільної реалізації виробленої продукції і звернення ресурсів.

Забезпечуючим інструментом цього процесу є вільні ціни, що сформувалися під впливом попиту і пропозиції, а також відсутність заборон на розпорядження власною продукцією.

По-третє, щоб розвивати виробництво, орієнтоване на споживача, потрібна адекватна ринкова інфраструктура, організаційно-економічний механізм. Ринок товарів повинен органічно доповнюватися ринком капіталу, землі, праці. Об'єднати, по-новому комбінувати ці фактори в процесі виробництва здатний лише вільний підприємець. Тому необхідно формувати в мисленні народу образ чесного підприємця, піднімати імідж підприємця-фермера, сільського трудівника.

По-четверте, в ринковій економіці діяльність суб'єкта господарювання оцінює ринок. Отже, необхідно виключити штучну підтримку погано працюючих підприємств, ініціювати їх реструктуризацію і санацію. По-п'яте, перехід до ринку здійснюється заради людини, підвищення її добробуту. Тому функціонування і

розвиток соціальної сфери села є одним з головних напрямів реформування аграрного сектора, упорядкування соціально-орієнтованої ринкової економіки [3].

Головну роль у всій системі державного регулювання економіки відіграє підтримка відповідного рівня цін і цінової рівноваги, оскільки розбалансування цінового механізму приводить до руйнівних наслідків. Державні кошти потрібні, з одного боку, для підтримки процесу відтворення в сільському господарстві, а з іншого – для заборони процесів інфляції і для захисту інтересів споживачів. У всіх розвинених країнах найбільша доля державних коштів направлена в аграрний сектор для зменшення ринкових коливань і підтримки відповідного рівня цін.

Під час формування політики державних цін враховують такі чинники:

- паритетність цін на промислову і сільськогосподарську продукцію;
- витрати на виробництво продукції в спеціалізованих фермерських господарствах;
- прибуток фермерських господарств, спеціалізованих областей і сільського господарства в цілому;
- доходи фермерів на вкладений капітал і їх фінансові можливості ведення розширеного виробництва [1].

Розвинені країни активно стимулюють національне сільське господарство, де витрати виробництва вище від світових; в цьому випадку враховують імпортно-експортні можливості вітчизняних товаровиробників. Особливості механізму підтримки аграрного сектора в кожній країні залежать від природно-економічних, географічних, зовнішньоекономічних умов тощо.

Щоб створити сприятливий клімат для інвестиційної діяльності в Україні, потрібно вирішити проблему фінансової нестабільності сільськогосподарських підприємств, яка стримує фінансових інвесторів. Заходи щодо фінансового оздоровлення підприємств АПК повинні стати пріоритетними в державній аграрній політиці.

Потрібно розробити детальний механізм санації підприємств, державну підтримку надавати лише тим підприємствам АПК, які самі підтримують процес фінансового оздоровлен-

ня, проводять реструктуризацію підприємства на базі бізнес-плану, використовують внутрішні резерви для поліпшення фінансового стану (продаж невживаного оснащення, здача в оренду землі і майна, зміна структури виробництва, скорочення виробничих і управлінських витрат тощо), бізнес-план сільськогосподарських підприємств повинен включати стратегію інвестиційного розвитку підприємства [4].

У сучасних умовах важливим джерелом інвестицій в сільське господарство є засоби промислових, агросервісних і інших підприємств. Тому в найближчій перспективі треба віддавати перевагу таким формам залучення інвестицій:

- загальна діяльність від виробництва і переробки продукції сільського господарства на підставі відповідних угод або шляхом створення агропромислово-фінансових груп;
- установа нового господарського суспільства шляхом внесення до його статутного фонду наявного майна сільськогосподарського підприємства і грошових і матеріальних ресурсів інвестора;
- створення промисловими підприємствами власної агропромислової бази; -оренда землі і майна сільськогосподарських підприємств іншим інвесторам. Можливості бюджетних інвестицій в аграрну сферу в Україні надзвичайно обмежені.

Відповідно скорочення інвестицій збільшує залежність нашої країни від імпорту продуктів харчування, закріплює технологічне відставання від розвинених країн світу, тому потрібне залучення іноземних інвестицій, для цього необхідно:

- ввести державні гарантії для реалізації найбільш ефективних проектів, які виконують із залученням іноземних інвестицій;
- в Закон України «Про особливості режиму іноземного інвестування» внести зміни, які стосуються інвестування в АПК;
- розробити комплексну програму стимулювання вітчизняних і іноземних інвестицій в АПК;
- вирішити питання відносно права власності на земельні ділянки, на яких розміщені об'єкти інвестування;
- створити державний реєстр іноземних інвесторів і банк даних про об'єкти іноземного інвестування;

- визначити перелік пріоритетних галузей, виробництв і підприємств, яким наданий пільговий режим інвестування;
- ввести податкові пільги для великих іноземних і національних інвесторів за зроблені ними інвестиції відповідно державним пріоритетам [2].

Висновки

Таким чином, щоб домогтися гідного розвитку в агропромисловому комплексі України, необхідно розробляти нові підходи до управління сільськогосподарськими підприємствами, а також забезпечити вкладання інвестицій в сферу сільського господарства та правильне їх використання, дослідження ринку тощо. Це спонукає розвивати агропромисловий комплекс на рівні усієї країни.

Сухачова Олена Вадимівна – студентка кафедри менеджменту невиробничої сфери Донецького державного університету управління. Науковий напрямок: механізми державного управління регіональним розвитком.

Руденко Оксана Вікторівна – студентка кафедри менеджменту невиробничої сфери Донецького державного університету управління. Науковий напрямок: механізми державного управління регіональним розвитком.

Блінова Наталя Сергіївна – к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту невиробничої сфери Донецького державного університету управління. Науковий напрямок: механізми державного управління регіональним розвитком.

Сухачева Елена Вадимовна – студент кафедри менеджмента непродуцтвенной сфери Донецкого государственного университета управления. Научное направление: механизмы государственного управления региональным развитием.

Руденко Оксана Викторовна – студентка кафедри менеджмента непродуцтвенной сфери Донецкого государственного университета управления. Научное направление: механизмы государственного управления региональным развитием.

Блинова Наталия Сергеевна – к. гос. упр., доцент кафедри менеджмента непродуцтвенной сфери Донецкого государственного университета управления. Научное направление: механизмы государственного управления региональным развитием.

Syhachova Helen – an undergraduate of the Nonproductive Sphere Management Department of the Donetsk State University of Management. Research interests: government administration mechanisms of regional development.

Rudenko Oksana – an undergraduate of the Nonproductive Sphere Management Department of the Donetsk State University of Management. Research interests: government administration mechanisms of regional development.

Blinova Nataliya – a Ph. D. (Management), an Assistant Professor of the Nonproductive Sphere. Research interests: government administration mechanisms of regional development.

Література

1. Андрійчук, В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук – К. : КНЕУ, 2008. – 622 с.
2. Менеджмент в АПК: [навч. посіб.] / Під заг. ред. д.е.н., проф. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : СПД Купріянов В. С., 2007. – 308 с.
3. Менеджмент в АПК / Ю. Б. Королев, В. Д. Кортнев, Г. Н. Кочетова, Е. Н. Никифорова. – М. : Колос С, 2008. – 304 с.
4. Пиличев, Н. А. Управління агропромисловим виробництвом / Пиличев Н. А. – М. : Колос, 2009. – 296 с.
5. Саблук, П. Т. Особливості аграрної політики України в пореформений період / Саблук П. Т. // Вісник академії економічних наук України. – 2007. – № 1. – С. 14.
6. Економіка та управління у сільському господарстві / Під ред. Г. Петранєвої. – М. : АКАДЕМА, 2007. – 352 с.